

УДК 341.24

UKRAINE'S INTERNATIONAL RELATIONS WITH JAPAN: POLICY AT THE SUPREME LEVEL

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ З ЯПОНІЄЮ: ПОЛІТИКА НА НАЙВИЩОМУ РІВНІ

Siekunova Y.V. / Секунова Ю.В.

c.h.s., as.prof. / к.і.н., доц.

ORCID: 0000-0003-1346-3322

Pavlenko M.R. / Павленко М.Р.

*National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine,**Heroyiv Oborony st.,15, Kyiv,03041**Національний університет біоресурсів і природокористування України,**Київ, Героїв Оборони, 15, 03041*

Анотація. У статті проаналізовано міжнародні відносини України з Японією, які розпочалися із першого офіційного візиту Президента України Леоніда Кучми до Японії у 1995 р. завдяки підписанню Спільної заяви України та Японії з Прем'єр-міністром Томічі Мураяму. На ці міжнародні відносини вплинула і російсько-українська війна, в зв'язку з цим офіційно Японія має стати одним з найбільших донорів фінансової та матеріальної допомоги щодо України, а також вводить обмежувальні заходи та санкції проти Росії. На рівні двосторонніх відносин Японія продовжує заявляти, що налагодження двостороннього співробітництва, підтримка внутрішніх реформ та підтримка протидії агресії Росії залишаються головним пріоритетом у відносинах з Україною. Необхідно зазначити, що і Японія має свої певні інтереси, тому, на рівні двосторонніх відносин Японія продовжує заявляти, що налагодження двостороннього співробітництва, підтримка внутрішніх реформ та підтримка протидії агресії Росії залишаються головним пріоритетом у відносинах з Україною.

Ключові слова: міжнародна політика, Україна, Японія, двосторонні відносини, Росія, реформи, політичний діалог.

Сучасна геополітична ситуація постійно зазнає змін. Для України, яка зосереджує свої зовнішньополітичні пріоритети, насамперед, на відносини з державами євроатлантичного регіону, побудова відносин з державами інших макрорегіонів Євразії завжди були викликом, і відносини України та Японії є яскравим прикладом цього.

У 2018 році консультації з питань безпеки між Україною та Японією були проведені вперше, і стали їхньою новітньою сферою двостороннього співробітництва, саме тому Україна та Японія розпочали діалог з питань безпеки. З цього випливає графік оборонних контактів, зокрема, наголошуючи на цьому, це спільні інтереси, такі як: вирішення проблеми територій, окупованих Росією, денуклеаризація Корейського півострова, розвиток власних збройних сил та участь у Операції з підтримання миру ООН (РКО). Саме тому, позиція Президента України Володимира Зеленського щодо співробітництва в галузі безпеки з Японією є тим, на що варто звернути увагу.

Перш за все, необхідно проаналізувати історичну ретроспективу стосунків, які спочатку були не досить динамічними. З одного боку, враховуючи кількість зустрічей на різних рівнях та у різних форматах, діалог між двома державами був напруженим протягом усього життя двостороннього спілкування відносин.

У цей період функціонували механізми співпраці та налагоджена координація. Йде мова про 1999 рік. У 1999 р. Україна та Японія вирішили запустити Інститут політичних консультацій на рівні заступників міністрів закордонних справ.

Як відомо, кількість відвідувань Японії на найвищому рівні також могла бути показником офіційного інтересу до Києва та розвитку відносин з Токіо. Перший офіційний візит Президента України Леоніда Кучми до Японії відбувся 22-25 березня 1995 р. та завершився підписанням Спільної заяви України з Японією, зокрема Прем'єр-міністром Томічі Мураяму. Це був перший політичний документ, який визначив пріоритети та сфери співпраці між двома державами на майбутнє, розпочавши, таким чином, практику підписання спільних заяв як програмних документів про розвиток двосторонніх відносин у межах самітів на найвищому рівні [5].

Згодом, 19-24 липня 2005 р. під час візиту Президента України Віктора Ющенка до Японії, було підписано спільну заяву про нове партнерство у ХХІ столітті. Наступний Президент України Віктор Янукович, також відвідав Японію. Як наслідок цього, у 2011 році він підписав Спільну заяву Японії та України про Партнерство. Важливо наголосити, що цей документ все ще залишається основою для українсько-японських відносин, незважаючи на те, що більшість положень цієї заяви має бути вже реалізовано.

Більше того, подальші кроки України частково суперечили заяві та нормам глобального партнерства. Наприклад, хоча обидві держави, як Україна, так і Японія заявили про взаємне зобов'язання поважати принципи СОТ у Спільній заяві про глобальне партнерство від 2011 року, у 2013-2015 рр. Україна ввела спеціальний митний збір на імпорт автомобілів, який викликав протести в Японії і змусив Токіо подати апеляцію до СОТ, оскільки політика України суперечила правилам Світової організації торгівлі.

Загалом, донедавна в економічному вимірі українсько-японські відносини не викликали оптимізму. Взаємодія в економічній сфері обмежувалася імпортом кінцевої продукції в Україну замість залучення прямих іноземних інвестицій Японії для розвитку місцевої промисловості. Як результат, це спричинило значний дисбаланс у взаємній торгівлі на користь Японії.

Аналізуючи сучасний стан, варто враховувати той новий факт, що з'явився у 2014 році – це війна на Сході України. Однак війна, яку Росія веде проти України, мала непередбачуваний позитивний вплив на українсько-японські відносини, що виявилися в ініціативній та принциповій позиції, яку займає Японія стосовно агресії Москви. Солідарність Японії з Україною демонструється як у формі активної політичної позиції, так і у вигляді санкцій та обмежувальних заходів проти Росії. Паралельно, офіційно Токіо має стати одним з найбільших донорів фінансової та матеріальної допомоги до України. Ці кроки супроводжуються активізацією політичного діалогу на всіх рівнях, включаючи найвищий.

Відповідно, характеризуючи сучасний стан стосунків України та Японії, варто наголосити, що очевидним є перехід від міжурядових програм до активного залучення японського корпоративного капіталу для модернізації

України. Далі, це підтримка нинішнього рівня політичної та економічної сфер офіційним Токіо, а також підтримка санкцій та обмежувальних заходів, які введено Японією проти Росії, в контексті триваючої агресії Росії проти України. І останнє, це отримання подальшої фінансової та технічної допомоги для виправлення наслідків аварії на Чорнобильській атомній електростанції, фінансування заходів з підвищення ядерної безпеки [4].

Але, необхідно зазначити, що і Японія відповідно має свої певні інтереси, які можна охарактеризувати так:

1. Зацікавленість у розвитку України як демократичної держави та готовність до активної діяльності в Україні, сприяння цьому, шляхом надання різних видів міжурядової допомоги.

2. Невизнання наслідків російської агресії проти України (де-юре окупація Криму та де-факто окупація окремих районів Донецької та Луганської областей), щоб запобігти подібному сценарію у відносинах з Китаєм на спірних островах Сенкаку або Дяоюйдао.

3. Пошук балансу між подальшою підтримкою України в українсько-російській війні та створення сприятливих умов для вирішення цього питання з чотирьох спірних островів Курильського архіпелагу та підписання мирного договору з Росією.

4. Подальше співробітництво з питань реагування на надзвичайні ситуації в рамках ядерних катастроф Чорнобиля та Фукусіми для вивчення унікального досвіду та випробування нових підходів в зоні відчуження з метою усунення наслідків ядерної катастрофи Фукусіми.

Тому, на рівні двосторонніх відносин Японія продовжує заявляти, що налагодження двостороннього співробітництва, підтримка внутрішніх реформ та підтримка протидії агресії Росії залишаються головним пріоритетом у відносинах з Україною. З точки зору внутрішніх реформ, Японія продовжує брати участь в обох двосторонніх та багатосторонніх форматах. Наприклад, у Міністерстві фінансів України з 2015 р працюють японські фінансові експерти. Крім того, сьогодні Японія бере активну участь у процесі реформування української поліції. Делегація МВС України вже побувала в Японії для ознайомлення з досвідом місцевих правоохоронних органів. Станом на сьогодні ведуться переговори щодо залучення японських експертів з навчання та запроваджуються японські технічні рішення у сфері діяльності української поліції. Тому, можна прослідкувати однозначну певну зацікавленість Японії в українських реформах.

Зовнішня політика Японії ґрунтується на унікальній ідентичності та баченні свого місця у світовій політиці. Останнє передбачає проактивну політику щодо глобального масштабу та реалізації лідерського потенціалу. В додаток, зовнішня політика офіційного Токіо базується на ряді принципів, включаючи повагу до міжнародного права і, відповідно, запобігання територіальних змін, здійснених силою. Крім того, акцент робиться на так званій безпеці людини (політика, орієнтована не на державу, а на фізичних осіб), який був представлений у зовнішній політиці Японії в Росії (у 90-х рр. ХХ ст.). Таким чином, політика Японії спрямована на забезпечення основних

потреб людини, що знайшло відображення в конкретних проектах.

Підсумовуючи, слід зазначити, що рівень українсько-японського оборонного співробітництва пов'язано не тільки з посиленням російсько-японських двосторонніх відносин та політичного діалогу, але також і з утворенням міцного трикутника безпеки між Україною, Японією та США, що є стратегічним партнером для обох держав.

У такий спосіб українсько-японські оборонні обміни могли б гармонійно додати до Партнерства Японії з США та НАТО як додаткова співпраця України з цією організацією. Двостороннє співробітництво між Україною та Японією в секторі безпеки доводить, що відносини між двома державами базуються на глибокій довірі, яка забезпечується відсутністю проблемних питань двосторонніх відносин, а також спільного використання загальнодемократичних цінностей та розуміння важливості дотримання принципів міжнародного права. Це дає цінні можливості для міжрегіонального оборонного співробітництва, а також обміну думками щодо всіх наявних проблем, які існують.

Враховуючи, що співробітництво України та Японії в зоні безпеки та оборони має усі передумови, які необхідні для його подальшого успішного розвитку, підготовка детального плану практичного впровадження такої співпраці та плановість його втілення у життя, то можна очікувати, що практична реалізація цього комплексу заходів стане подальшим кроком по забезпеченню більш стабільного майбутнього, як для України, так і Японії.

Література:

1. Vasyl Bodnar (2018): Ukraine and Japan signed a memorandum on cooperation in defense area.
<https://twitter.com/vasylbodnar/status/1050828761501851648>, accessed on September 12, 2019
2. Mainichi Japan (2018): Russia didn't hold drills on N.Territories at Japan's request: defense chief,
<https://mainichi.jp/english/articles/20181009/p2a/00m/0na/006000c>, accessed on September 12, 2019.
3. Алексеева В. Стан співробітництва України з Японією. [Електронний ресурс] /В. Алексеева. – Режим доступу:
http://www.rusnauka.com/12_EN_2008/Economics/31208.doc.htm
4. Посольство Японії в Україні: Допомога Японії Україні - JAPAN'S ASSISTANCE TO UKRAINE – Режим доступу: <https://www.ua.emb-japan.go.jp/files/000336611.pdf>
5. Патлань Ю.В. Українсько-японські зв'язки // Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. – К.: Наукова думка, 2013. – Т. 10: Т-Я. – С. 753.
6. Секунова Ю.В., Двороковська В.І. Дипломатичні відносини України та Японії // Наукові розробки: вчора, сьогодні, завтра: Збірник тез. – Мінск.: Ельнать, 2019. – С. 76-79.

Abstract: *The article analyzes Ukraine's international relations with Japan, which began with the first official visit of Ukrainian President Leonid Kuchma to Japan in 1995 with the signing of a Joint Statement of Ukraine and Japan with Prime Minister Tomichi Murayama. These international relations have also been affected by the Russian-Ukrainian war, and Japan is officially set to become one of the largest donors of financial and material assistance to Ukraine, as well as imposing restrictive measures and sanctions on Russia. At the level of bilateral relations, Japan continues to state that the establishment of bilateral cooperation, support for domestic reforms and support for countering Russia's aggression remain a top priority in relations with Ukraine. It should be noted that Japan also has certain interests, so at the level of bilateral relations, Japan continues to state that establishing bilateral cooperation, supporting domestic reforms and supporting countering Russian aggression remain top priorities in relations with Ukraine.*

Key words: *international politics, Ukraine, Japan, bilateral relations, Russia, reforms, political dialogue.*